

Disputatio medica inauguralis de haemoptoe

<https://hdl.handle.net/1874/343307>

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS
DE

HÆMOPTOE,

QUAM

PRÆSIDE DEO TER. OPT. MAX.

Auctoritate Magnifici D. Rectoris,

JOANNIS GEORGII GRAEVII,

Politices, Eloquentiæ & Historiarum Professo-
ris Ordinarii,

NEC NON

*Amplissimi Senatûs Academici Consensu, Nobilissimæque
Facultatis MEDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS,

Summisque in MEDICINA Honoribus & Privilegiis
ritè ac legitimè consequendis,

Eruditorum examini subijcit

GEORGIUS BARCLAY, SCOTUS.

Ad diem 2. Februarii horâ locòque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM;

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academiæ
Typographi, clò lœc xci.

VIRO admodum Reverendo,

D. GEORGO BARCLAY,

L. A. M. Verbi Divini promulgatori,
per longam annorum seriem, facun-
dissimo, Theologo solidissimo, pie-
tatis patrono strenuissimo, impietatis
(difficillimis etiam temporibus) hosti
acerrimo, Patruo dilectissimo, mihi
nunquam non venerando,

NEC NON

**Collegio Medicorum Regio, quod est
Edenburgi,**

Cæterisque consanguineis atque amicis

Hanc Disputationem una cum se ipso

D. D. D.

GEORGIUS BARCLAY.

Auct. & Resp.

DISPUTATIO MEDICA
INAUGURALIS,
DE
HÆMOPTOE.

THESIS I.

Inter varios morbos qui genus humanum infestant, haud immeritò censetur ille qui Hæmoptysis apud Medicos dicitur. De quo, quum mihi pro gradu Doctorali, disputaturo materiam satis illustrem præbebit, Lectorem Benevolum præmonitum volo, ne hunc exquisite, sed levi tantum penicillo à me deliniatum expectet.

I I.

Hæmoptoën itaque aggredior, cujus vocabulum late sumptum, omnem sanguinis à quacunque corporis parte procedentis per os excretionem denotat: propriè tamen, de qua hic sermo est, docente Galeno, pro ea sanguinis per os expuitione sumitur, *qui ex pectoris cavitate, pulmone, asperaque arteria procedit.*

I I I.

Differentias quod attinet, innumeræ apud auctores reperiuntur, quas paucas solummodo easque præcipuas recensebimus. 1. Ratione quantitatis sanguinis sputa differunt, vel enim multa sunt vel pauca. 2. Ratione qualitatis, quod alia insipida, alia acria in veniantur. 3. Ratione modi excernendi, quod hæc cum tussi, illa cum sreatu, hæc cum vel sine dolore ejiciantur.

I V.

Sed antequam me ad causarum explicationem accingam, non inutile foret, de pulmone quædam præfari: verum enim vero ne in nimiam molem excrescat hæc disputatio, potius duxi Lectori oculatissimum Malspigiùm indigitare, ex quo facile sibi ad intelli-

gendam hujus morbi naturam sufficientia hauserit. Sicco igitur pede hanc pulmonis structuram transiens, priusquam ulterius progrediar, adducendi sunt modi quibus apertio vasorum excitari solet: statuuntur apud Auctores tres species; quarum prima *ἀνασφραξις* dicitur, altera est *διάνοσις*, de quo tamen litigant Medici. 3. Est *διασπείσις*, sive ea fit per *πύξιν*, sive *διασπείσις*: eo lubentius hos vasorum apertionis modos adjunxi, quia ad delucidationem hujus morbi maxime usui sunt.

His igitur præmissis ad causas redeamus, quæ variæ & multiplices ab Auctoribus statuuntur, quas tamen vulgo in externas & internas dividere solent. Causæ internæ hunc morbum producentes merito ad tria genera referri possunt; nempe ad sanguinis quantitatem vel qualitatem vel motum: causæ externæ concurrunt immediate, ut ictus, casus, vulnus, &c. quæ massam sanguineam augere, vel eandem acriorem reddere, aut ejusdem motum accelerare valent, qualia sunt aer calidus, cibus potusque generosior, ac copiosior, tussis, vociferatio, exercitia corporis vehementiora, &c.

V. I. Nimia sanguinis plenitudo quid possit, facile est intelligere; à plethora enim vasa nimium distenduntur, & usque adeo dilatantur, ut particulas tenuiores sanguinis quaquaversum emittant. Si vero huic nimie sanguinis copiae lentitudo quaedam adfuerit, vel vasa justo angustiora sint, per quæ deferri solet, ibi dictum factum, obstructio exoritur, in quam à tergo insequens sanguis continuo impingens, vasa amplius cedere nescia dirumpit, hinc illa lachrymæ.

V I I.

Acrimonia vero sanguinis, sive sit acida, sive salsa, biliosa, quomodo hunc morbum producere potest, videamus: particulae enim salæ, quæ rigidae, teretes, non ita flexiles, & in sua extremitate acuminatae sunt, per istas partes circulantes, & circa easdem partes morantes, acumine suo vasorum poris se insinuant, & magis ob particulas insequentes sese iis intricantes easdem dilatant, & plus æquo dilatando tandem dirumpunt, hi disrupti sanguinem undique emittunt, qui acredine sua pulmonum nervos, vel arteræ asperæ

asperæ fibras interiores, reliquasque partes vellicando, majorem sp. animalium influxum excitat; quo musculis ita commotis diaphragma, pulmones, ad cursum quasi premuntur, tandemque aër una cum materia contenta, nisi tenuis existat nimis, cum impetu expellitur.

V I I I.

Acidæ particulæ in sanguine abundantes, cum particulis ab utraque parte scindentibus constant, facilius hoc malum gignere possunt, quia non solum pungendo, sed & utrimque scindendo, fibras, porosque vasorum dissolvere queunt.

I X.

Ad externas causas, internis quodammodo explicatis, me accingere ratio dicat; in quibus, primo occurrit aër nimis calidus & subtilis, qui sanguinis fermentationes augendo nimium, eundem impetuosissimè per vasa propellit, quæ prægressis quibusdam causis jam recensitis aperiuntur.

X.

2. Loco alimenta generosa, acris, acida, salsa, viscida, eadem ratione, ut dictum, hunc affectum producere apta nata sunt, quatenus plethoram & acrimoniam in sanguine introducunt. 3. Vigiliæ & lucubrationes, quæ sp. animales dissipant, sanguinem parte sua spirituosa exhauriunt, qui illis depauperatus una cum reliquis etiam humoribus & crassior & acrior evadit. 4. Etiam referri possunt motus & quies. 5. Anima pathemata, ut ira, lætitia nimia, &c. denique 6. Menstrua, hæmorrhoides supressæ, &c.

X I.

Causis internis externisque explicatis, hujus affectus signa Diagnostica ordine sequuntur: & sane hoc opus hic labor est, si quis ea recte institueret velit; an à sanguinis quantitate, qualitatevè, an ab internis, vel externis causis, an à thorace, an à pulmone, an ab arteriis, vel venis, an à capite vel partibus ori proximis, an à ventriculo hoc sanguinis sputum ortum sit. Quibus accurate descriptis, medicus de faciliiori prognosi & tutiore cura certior erit.

X I I.

A plethora si hic affectus ortum duxerit, ejus signa aderunt: ut appetitus plerumque minor, diminuta tardiorque alimentorum fermentatio, pulsus magnus, robustus, plenus, rarus, tardus si sit ad vasa, si sit ad vires minor, celerior, frequentior, respiratio magna, libera si nondum ad extremum pervenerit, sin contra difficilis, color faciei iis plerumque roseus est, & tantillo tumidior, nitidior & splendidior, totius corporis habitus mollior est & laxior, calidior, venæ & arteriæ tument, spontanea corporis lassitudine laborant, somnolenti sunt. A qualitate sanguinis: scilicet, nimia acredine peccantis, corporis extenuatio, inquietudo, dolor pungens, aderunt, &c.

X I I I.

Tussi autem, vel alio quocunque modo sanguis ex ore excretus, an ab arteriis, an à venis profluat, ex ipso sanguine emisso, vel ex promanandi modo dignoscitur, nam sanguis qui ex arteriis effluit, magis floridus est, rubicundior & spirituosior, quam qui ex venis; quin etiam majore cum impetu ex arteriis subsultat, quam è venis.

X I V.

Denique ratione partis mandantis: alius sanguis à capite deferitur, unde capitis gravedo præcedit & dolor nonnihil gravativus, vasa frontis turgida apparent, titillatio circa palatum deprehenditur, & si in guttur irruat, aliquando cum tussi, sæpius tamen cum screatu ejicitur: alius ex ipso ore vel giugivis, qui simplici expuitione dignoscitur.

X V.

Sanguinem à pulmonibus exire, ex his scire poteris, quod floridus sit, spumofus, ab aëre ei communicato per os asperamque arteriam in pulmones, qui sanguinem spumescere facit, præterea etiam semper, cum vel sine tussi majori vel minori, prout sanguinis acrimonia major vel minor sit, sine dolore rejicitur.

X V I.

Ex ventriculo emitti sanguinem, patet ex grumofitate & nigredine, per moram enim quam in ventriculo accepit sanguis particulæ ejus subtiliores, relictis crassioribus, qua data porta avolant, sanguinemque minus floridum at coagulatum efficiunt.

ciunt. Ab acido enim ventriculi fermento grumosus & coagulatus redditur. A thorace fluens sanguis parum ab eo qui ex ventriculo profilit differt; distinguitur quoad colorem, nisi quod aliquando puri admixtus sit, & tunc cum tussi & dolore redditur.

X V I I.

Signis Diagnosti-
ca properamus, quæ ratione causarum alia aliis periculosa sunt ut D. senex Aph. 25. Sect. 4. sanguinem superne quidem efferri, qualiscunque sit, malum. Omnis enim vasorum apertio, quæ sanguinem effluere finit, periculosa, præcipue in pulmonibus. si ab *avagōmōot* proveniat sanguis, plus periculi quam à *Diapnoeos*, quia rara facta vasa facilius, quam aperta in pristinum statum reduci possunt. *Diapnoeos* adhuc periculosior est, & nisi brevi temporis spatio vulnus consolidetur, incurabilis merito à Practicis habetur.

X V I I I.

Ultimo loco ad curationem, quæ varie pro causarum diversitate indaganda est. Si à quantitate sanguinis malum proveniat, ea minuenda erit, sin vero à qualitate vitiosa, temperanda & infringenda est, vasa quomodocunque vel quandocunque rupta consolidanda & conglutinanda sunt, tandem bona diætâ perscribenda.

X I X.

Si nimia plenitudo sanguinis adfuerit, V. S. revulsoria & averforia in paroxysmo pro viribus ægri celebranda erit, partim ut vehemens motus cohibeatur, partim ut ad alium locum reducatur, sic ut vasa ad pristinum statum quodammodo reduci possint. Ad vitiosam qualitatem temperandam & infringendam sequentia usitata, inter plurima ab Auctoribus recensita medicamenta, excellunt. V. C. rhabar. acetosa; plantago, millefolium, flores rosarum rubrar, rasur. ebor. suc. pom. immatur. &c. saccharum saturni, lapis prunellæ, tinct. corallorum, ol. & sp. vitrioli, sp. sulph. nitri, acetum stillaticium, camphora, bolus armen. ocul. cancr. terra sigillat. conducunt & syrupus de symphyto fernelii, myrt. portulac, &c. ex quibus variæ formulæ componi possunt, ut

Rx. Aq. Plantag. ℥iij.

Cinamom. ℥iv.

Acet. Stillar. ℥iij.

Coral. pp. ℥ss.

Sang.

§ DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS.

Sang. Dracon. ℥j.
Laud. Opiat. gr. iij.
Syr. Papav. Errat. ℥j.
F. Mixtura, cochleatim usurpanda.

si alvus non bene respondeat, purgandum est tali medicamento.

℞. *Tamarind. ℥℔.*
Fol. Senn. ℥ij. Rhabarb. ℥j.
Coq. s. q. in aq. comm. Colat. ℥iij.
Dissol. Mann. & Syr. Rosac. an. ℥℔.
M. F. Potio.

Si sanguinis sputum copiosum perseveret utatur frequenter tali decocto.

℞. *Rad. Consolid. Maj. ℥j.*
Liquirit. Raf. ℥℔.
Herb. Buglos. Tussilag. flor. papaver. errat. an. Mj.
Passul. Maj. cum. arillis ℥iij.
Decoq. in s. q. aq. ferrat ad lib. ij.

Convenit quoque infusio ex stercore Cabal. in vino rubro adstringent. Nonnulli laudant tabellas ex diatragacan. frigid. spec. Hali ad tabem, sacchar. in aqua rosar. solut. & quæ sunt similia. Tempore nocturno inter specifica habentur pill. de Styrace & Cynoglos.

X X.

Sed omnia hæc frustra erunt nisi bona accedat diæta. Itaque aer sit frigidus. Cibi dentur refrigerantes constringentesque, nec non conglutinantes, veluti sunt hordeacea ptisana, pulmenta ex oryza, milio cum lacte caprino parata, fructus adstringentes, extremitates animalium, carnes pullorum, assæ autem potus quam elixæ conducunt, utilia etiam sunt Cydonia mala, & NB. Cibi coquendi sunt in aqua in qua Chalybs sit extinctus, porus sit Cervisia tenuis, lac mulier. Capril. vel aqua hordei, cum liquirit, vinum rubrum in parva quantitate cum gutis aliquot bals. sulph. anisat. vitet corporis exercitia, aërem leviter Aeger inspiret. excrementa alvi indies promoveantur naturâ vel arte: somnus sit moderatus; vitet animi pathemata.

F I N I S.